

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/154388,Justyna-Dudek-Oddzial-Lotnej-Zandarmerii-Mieczyslawa-Wroblewskiego-Szuma-Drugiego.html>
28.02.2026, 18:27

Justyna Dudek: Oddział Lotnej Żandarmerii Mieczysława Wróblewskiego „Szuma” (Drugiego Inspektoratu Zamojskiego AK)

Amnestia z 1947 r. zakończyła pewien etap historii polskiego powojennego podziemia niepodległościowego. Oceniano, że 90% jego członków związanych z nurtem poakowskim złożyło broń. Podziemie uległo dezintegracji, rozproszeniu, przestała istnieć hierarchiczna struktura obejmująca obszar całego kraju.

[Okupacja sowiecka](#) [Podziemie antykomunistyczne](#) [Podziemie niepodległościowe \(Żołnierze Wyklęci\)](#)

28.09.2026

Jednak po 1947 r. podejmowano próby, w wymiarze lokalnym, odtwarzania istniejących kiedyś struktur konspiracyjnych. Jedną z nich było utworzenie jesienią 1948 r. tzw. Inspektoratu Zamojskiego AK, zwanego też Drugim Inspektoratem Zamojskim AK albo Inspektoratem „Jara” od pseudonimu Mariana Pilarskiego, jego twórcy i ostatniego komendanta Obwodu Zamość Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. Z powstaniem Inspektoratu wiąże się historia Oddziału Lotnej Żandarmerii Mieczysława Wróblewskiego „Szuma”, jednego z trzech podlegających Inspektoratowi, który przetrwał najdłużej.

Inspektorat Zamojski AK – reaktywacja

Oficjalnie Inspektorat reaktywowano 28 września 1948 r. na spotkaniu w klasztorze ojców bernardynów w Radecznicy. Historycy szacują, że związało się z nim między 200 a 400 osób. Marian Pilarski po aresztowaniu przez UB w kwietniu 1950 r. tłumaczył, że

„celem inspektoratu było zorganizowanie terenu w organizacji podziemnej tak jak w okresie okupacji, aby ludzie byli przygotowani celem dokonania zmiany reżimu w Polsce [...]. Organizacja inspektoratu została oparta na ideologii Narodowej na zasadach wolności narodu i niepodległości narodu, wolności sumienia i prawa wobec wszystkich obywateli w kraju...”.

On sam wierzył w wybuch kolejnego konfliktu zbrojnego między ZSRS a Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi. Reaktywowanie organizacji polegało na budowaniu zaplecza w postaci struktur, rekrutowaniu ludzi, gromadzeniu broni, zdobywaniu środków materialnych na działalność oraz prowadzeniu wśród okolicznej ludności tzw. szeptanej propagandy. Nierealna z pewnością była idea nawiązania kontaktu z polskim rządem w Londynie.

W ramach Drugiego Inspektoratu Zamość AK funkcjonowały trzy oddziały partyzanckie nazywane Oddziałami Lotnej Żandarmerii (OLŻ): Piotra Smagały „Sroki”, Stanisława Pakosa „Wrzosa” i Mieczysława Wróblewskiego „Szuma”. Ten ostatni był najliczniejszy i najdłużej utrzymał się w terenie. Swoją aktywnością obejmował tereny Zamojszczyzny – głównie obszar pow. hrubieszowskiego. OLŻ nawiązywały w nazwie do formacji istniejącej od 1946 r. w Obwodzie Zamość Zrzeszenia WiN.

OLŻ „Szuma”

Postać Mieczysława Wróblewskiego jest zagadkowa. Wiadomo o nim niewiele. W okresie niemieckiej okupacji należał do struktur AK Obwodu Hrubieszów, potem działał w WiN. Z zawodu był felczerem weterynarii. Gdy tworzył OLŻ miał 32 lata. Początek powstania oddziału/grupy można datować na koniec 1949 r., gdy przeprowadzono pierwszą akcją ekspropriacyjną w spółdzielni w Horyszowie Polskim w powiecie zamojskim. Do czasu rozbicia Drugiego Inspektoratu AK przez aparat bezpieczeństwa, OLŻ „Szuma” przeprowadził łącznie trzy akcje. Trudno w tym czasie mówić o oddziale partyzanckim sensu stricto. Osoby z nim związane na co dzień zajmowały się swoją pracą, zbierając się tylko na akcje. Dopiero aresztowania zapoczątkowane w kwietniu 1950 r. zmusiły ich do pójścia „do lasu”. W ten sposób rozwój oddziału przypadł na czas rozbicia struktur Inspektoratu Zamojskiego AK przez funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa.

Trudno ustalić dokładną liczbę osób, których moglibyśmy uznać za członków oddziału. Blisko z oddziałem „Szuma” współpracował drugi OLŻ Stanisława Pakosa „Wrzosa”. Obszar terytorialny aktywności poszczególnych grup wzajemnie się zazębiały, zaś niektórzy partyzanci przebywali to w jednym, to w drugim oddziale. Na pewno związało się z nim co najmniej 19 osób. W dużej mierze tworzyli go ludzie dwudziestoparoletni, między 20 a 27 rokiem życia – w tej grupie wiekowej mieściło się łącznie 10 członków oddziału. Najmłodsi liczyli po 18 i 19 lat. Pozostali mieli od 33 do 45 lat. Niektórzy spędzili w oddziale tylko dwa miesiące i nie uczestniczyli w tym czasie w żadnych zbrojnych wystąpieniach. Poza najmłodszymi pozostali działali w okresie okupacji AK, a później w Zrzeszeniu WiN. W okresie amnestii 1947 r. ujawniło się dziesięciu członków oddziału.

Modus operandi

W terenie nigdy nie poruszali się zwartą grupą. Najczęściej chodzili w parach lub po trzy osoby – tak łatwiej też było znaleźć kwaterę na nocleg. W pierwszym rzędzie korzystali z pomocy rodziny. Jeśli wierzyć przekazom osób zatrzymanych przez UB, kwaterujący ich ludzie składali przysięgę na wierność AK.

Funkcjonariusze UB, którzy rozpracowywali oddział tak o nim pisali:

„rekrutuje się z elementu najbardziej wrogiego Polsce Ludowej i ZSRR, szerzy propagandę o rzekomej trzeciej wojnie, organizuje chłopstwo przeciwko Spółdzielczości Produkcyjnej oraz dokonuje napadów”.

Tych ostatnich przeprowadził OLŻ „Szuma” około kilkunastu. W przeważającej mierze były to działania o charakterze rekwizycyjnym oraz akcje wymierzone w aparat przemocy, sporadycznie likwidacyjne. Zdarzały się też wystąpienia publiczne członków oddziału, jak na przykład przerwanie 5 sierpnia 1951 r. zebrania gromadzkiego we wsi Rogów, podczas którego omawiano kwestię planowego skupu zboża. Według funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa oddział rozpędził zgromadzonych, a ponadto pobił miejscowego sołtysa. Innym razem ostrzelał posterunek MO w Werbkowicach w powiecie hrubieszowskim. Funkcjonariusze UB szacowali, że w pomoc dla oddziału zaangażowało się około 260 osób.

► [Czytaj więcej na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Okupacja sowiecka, Podziemie antykomunistyczne, Żołnierze Wyklęci

Artykuł

Na odwrocie: W dowód szczerej Przyjaźni Mietkowi [nieczytelny podpis] Rogów, 23/II. (?) 43 r. (zdjęcie zarekwirowane przez UB w trakcie śledztwa prowadzonego przeciwko Mieczysławowi Wróblewskiemu „Szumowi”). Fot. z zasobu IPN